

Josia

Loskomen van Assyrië

Josia's succes

De jonge Josia, die omstreeks 640 koning van Juda werd, probeerde met name na de dood van koning Assurbanipal van Assyrie in 632, evenals vele andere staatshoofden los te komen van de Assyrische overheersing. Josia bracht een eigen leger op de been, veroverde een groot deel van het Noordrijk Israël, en was zo in staat bijna heel het gebied van het oude Davidische Rijk onder zijn heerschappij te brengen.

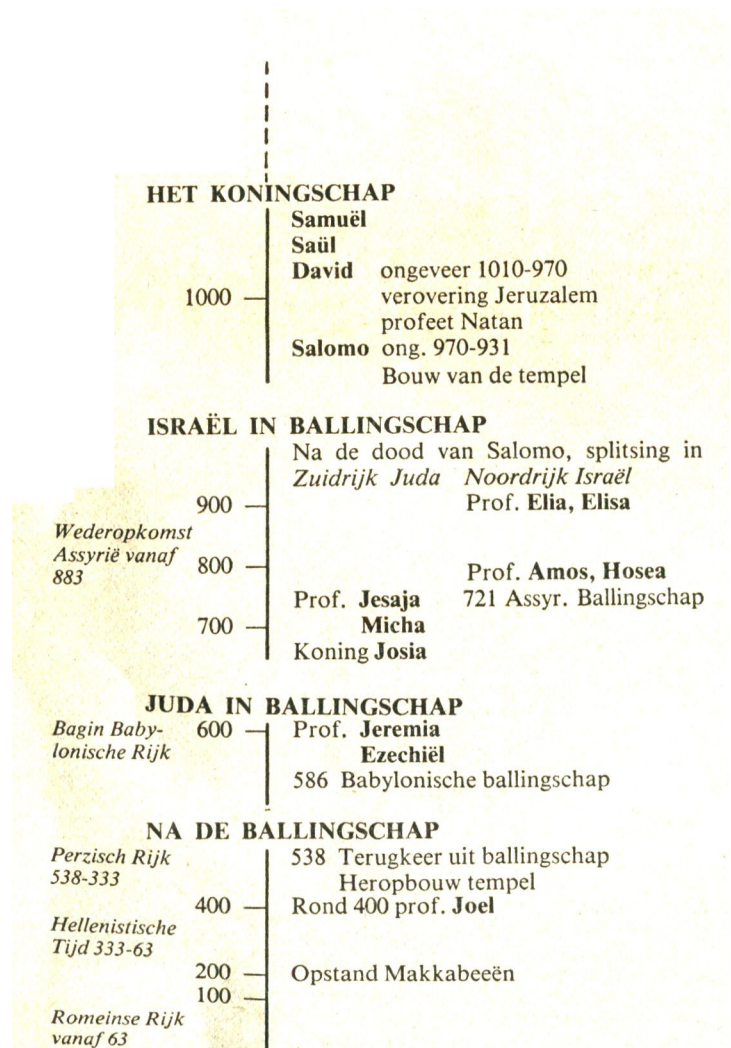
De Assyriërs bleken niet meer in staat hier iets tegen te doen. Hun hele rijk stortte in en kwam met de val van Nineve (612) aan zijn einde (lees de profeet Nahum). De politieke zelfstandigheid van Juda bracht ook grote godsdienstige veranderingen mee. Alle beelden van goden uit Assyrie en Kanaan werden verwijderd. De religieuze invloed van de overheersers werd ongedaan gemaakt. Daarmee was koning Josia

al wel bezig sinds 628¹ allereerst in Jeruzalem en Juda, maar dan ook in al de gebieden die hij veroverd had.

Het is bijna vanzelfsprekend, dat hij ook de tempel van Jeruzalem in zijn oude glorie herstelde. Wij weten in ieder geval, dat hij opdracht gaf met de restauratie van dit oude gebouw, dat Salomo gebouwd had, te beginnen.

Het boek

Tijdens deze werkzaamheden werd er in 622/1 in de tempel een boek gevonden, waarvan nu iedereen aanneemt, dat het de oudste vorm van ons boek Deuteronomium geweest moet zijn². Dat boek was één grote dringende oproep tot de zuiverheid van Israëls godsdienst en de verwijdering van alles wat daarmee in strijd stond. Het betoogde met grote nadruk, dat daar eigenlijk het bestaan van Israël als Gods volk van afhing. Het wijst de weg naar geluk of ongeluk, naar leven of dood en onderlijnt dat nog met een grote lijst van zegeningen of vervloekingen voor het hele volk. Geen wonder, dat Josia nog krachtiger doorging met zijn

1 2 Kon. 23.

2 Toen zei de hogepriester Chilkia tot de schrijver Safan: Ik heb in de tempel van Jahwe het boek van de wet gevonden. Chilkia gaf het boek aan Safan en deze las het. Daarop begaf de schrijver Safan zich naar koning Josia. Safan bracht hem verslag uit en hij las het boek aan de koning voor. (2 Kon. 22: 8-9a.10b)

hervormingen en zelfs alle heiligdommen buiten Jerusalem vernietigde, om alleen nog dat éne centrale tempelgebouw te behouden. Van dan af werd Jerusalem nog meer het centrum van de hele eredienst. Van dan af ontstonden buiten Jerusalem langzaamaan synagogen voor de gebedsdiensten zonder offers. Van dan af worden de grote feesten in Jerusalem gevierd, ingeleid door het plechtige paasfeest onder koning Josia³.

								←(2) ←(1)	
אֶחָד	יְהוָה	אֵלֵינוּ	יְהוָה	יְהוָה	יִשְׂרָאֵל	שְׁמַע	שְׁמַע	שְׁמַע	שְׁמַע
(2) (1)	(1)	(4) (3) (2) (1)	(1)	(1)	(3) (2) (1)	(2) (1)	(2) (1)	(2) (1)	(2) (1)
e·chad	Adonai	e·lo·hey·nu	Adonai	The LORD	yis·ra·el	she·ma'	she·ma'	she·ma'	she·ma'
one LORD		our God (is)			O Israel	Hear!	Hear!	Hear!	Hear!

Deuteronomium

Wat was dan dat boek Deut⁴? Het is opgezet als een grote afscheidsrede van Mozes en dat betekent al dat de schrijvers zich duidelijk zagen als voortzetters van Mozes' werk, dat ze voor hun eigen tijd weer levend wilden maken. Ze waren ook zeer goed op de hoogte van alle oude religieuze tradities van hun volk en brachten die telkens opnieuw aan de mensen onder ogen. Waren ze soms vergeten wat God allemaal voor zijn volk gedaan had. Ze hadden ook een heel eigen kijk op de geschiedenis en verstopten hun visie niet. Het geluk van het volk is afhankelijk van de trouw aan God en zijn wetten (genade en trouw). Zo bestaat dan het boek Deuteronomium, dat in zijn oudere vorm waarschijnlijk de hoofdstukken 5 tot 28 omvatte, uit inleidende toespraken (5-11), wetten met daarin de centralisering van de eredienst in Jeruzalem (12: 1-26, 15), de oproep tot een verbond met daarbij behorende ceremonies (26: 16-27, 26) en de afsluitende zegeningen en vervloekingen (28: 1-68).

Het is een indrukwekkende verzameling teksten, die men het beste kan vergelijken met een verzameling preken. Zelfs een groot deel van de wetteksten zijn geen zuivere wetten, maar preken over wetten met dringende vermaningen en veel motiveringen.

In zekere zin is het boek

Deuteronomium een samenvatting van heel de vroegere godsdienstige traditie van Israël, een samenvatting die terzelfdertijd één grote oproep is, om opnieuw te beginnen en daardoor de weg naar redding en heil open te houden, een oproep in de vorm van een waarschuwing, want de schrijvers spreken van een grote crisis die de eigen godsdienstigheid doormaakte.

De vorm van het boek zelf getuigt reeds van deze bedoeling. Want de opbouw van het boek, dat wij zojuist vermeldden, heeft wellicht een liturgische achtergrond. Als in de eredienst na de preek (5-11) de wet wordt voorgelezen (12: 1-26, 15), wordt daarop het verbond met God vernieuwd (26: 16-19) en voor het uitgaan wordt JHWH's zegen beloofd aan ieder die trouw blijft en zijn straffen aangezegd aan ieder die God verlaat (28). Het boek plaatst dus het hele volk opnieuw voor zijn God en roept het op, met hart en ziel het verbond met Hem trouw te zijn.

Natuurlijk komt bij dit alles de vraag, waar dat boek, dat onder koning Josia in de tempel werd gevonden eigenlijk vandaan kwam. Wie zijn die mensen, die zich zo sterk op de oude tradities beroepen en deze tegelijk aan de eigen problemen van hun tijd durven aanpassen? Die vraag is niet zo gemakkelijk te beantwoorden. Het staat nergens geschreven en de geleerden moeten proberen uit de inhoud, zelfs

³ 2 Kon. 23: 21-29.

⁴ De Hebreeuwse bijbe noemt het Debarim, het meervoud van DABAR (woord, daad).

uit historische gegevens bepaalde theorieën voor te stellen. Ze zijn het niet allemaal eens onder mekaar.

Erfenis? profetische kringen?

Velen wijzen eerst op het feit, dat koning Hizkia rond 800 reeds een hervorming op gang heeft proberen te brengen, die vele overeenkomsten heeft met die van koning Josia driekwart eeuw later. Misschien bestond Deuteronomium of minstens de tendenzen die zich daarin uitspreken dus reeds in die tijd. Kort daarvoor was het de val van Samaria in 721 een eind gekomen aan het bestaan van het Noordrijk. Het is mogelijk dat vluchtelingen uit het Noordrijk dit document mee naar het Zuiden brachten, waar het dan uitgewerkt en omgevormd is. Verwantschap met de profeet Hosea zou er op kunnen wijzen dat profetische kringen aan de oorsprong staan. Natuurlijk zijn dit hypothesen en zekerheid hierover zullen we wel nooit kunnen krijgen.

C. Brekelmans